

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 24 oktober 1996 *

I de förenade målen C-329/93, C-62/95 och C-63/95,

Föbundsrepubliken Tyskland, företrädd av Ernst Röder, Ministerialrat, förbundsökonomiministeriet, i egenskap av ombud, och advokaten Michael Schütte, Berlin,

och

Hanseatische Industrie-Beteiligungen GmbH, 2800 Bremen 1, Martinistrasse 34, företrädd av advokaten Gerhard Wiedemann, Bryssel, med delgivningsadress hos advokaten Guy Harles, 8—10, rue Mathias Hardt, 2010 Luxemburg,

och

Bremer Vulkan Verbund AG, 2820 Bremen 70, Lindenstrasse 110, företrädd av advokaten Hans-Jürgen Rabe, Hamburg, med delgivningsadress hos advokatbyrån Turk et Prum, 13 P, avenue Guillaume, 1651 Luxemburg,

sökande,

* Rättegångsspråk: tyska.

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av Ben Smulders och Jürgen Grunwald, båda vid rättstjänsten och i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg hos Carlos Gómez de la Cruz, rättstjänsten, Centre Wagner, Kirchberg,

svarande,

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 93/412/EEG av den 6 april 1993 om stöd beviljat av den tyska regeringen till Hibeg och av Hibeg via Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG för att underlätta försäljningen av Krupp Atlas Elektronik GmbH från Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG (EGT nr L 185, s. 43),

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden G. F. Mancini samt domarna C. N. Kakouris (referent) och P. J. G. Kapteyn,

generaladvokat: G. Cosmas,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören H. A. Rühl,

med hänsyn till förhandlingsrapporten,

efter att parterna har avgivit muntliga yttranden vid sammanträdet den 8 februari 1996,

och efter att den 28 mars 1996 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Förbundsrepubliken Tyskland har, genom ansökan som inkom till domstolens kansli den 25 juni 1993, med stöd av artikel 173 första stycket i EEG-fördraget väckt talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 93/412/EEG av den 6 april 1993 om stöd beviljat av den tyska regeringen till Hibeg och av Hibeg via Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG för att underlätta försäljningen av Krupp Atlas Elektronik GmbH från Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG (EGT nr L 185, s. 43, nedan kallat det ifrågasatta beslutet) [vid översättningen fanns ingen svensk version att tillgå] (C-329/93).
- 2 Bolagen Hanseatische Industrie-Beteiligung GmbH (nedan kallat Hibeg) och Bremer Vulkan Verbund AG (nedan kallat BV) har genom ansökningar som inkom till domstolens kansli den 28 juni 1993 respektive den 1 juli 1993, med stöd av artikel 173 andra stycket i EEG-fördraget, väckt talan om ogiltigförklaring av samma beslut.
- 3 Till följd av förstainstansrättens utvidgade behörighet enligt rådets beslut 93/350/Euratom, EKSG, EEG av den 8 juni 1993 om ändring av rådets beslut 88/591/EKSG, EEG, Euratom om upprättandet av Europeiska gemenskapernas förstainstansrätt (EGT nr L 144, s. 21) hänsköts de två sistnämnda ansökningarna till förstainstansrätten genom beslut av domstolen av den 27 september 1993. Efter

att förstainstansrätten, i enlighet med artikel 47 tredje stycket i protokollet om stadgan för Europeiska gemenskapernas domstol, genom beslut av den 23 februari 1995 har förklarat sig avstå från fortsatt handläggning har dessa ansökningar hänskjutits till domstolen (C-62/95 och C-63/95).

- 4 Genom beslut av domstolens ordförande av den 16 november 1995 har de tre målen, i enlighet med artikel 43 i rättegångsreglerna, förenats vad gäller det muntliga förfarandet och domen.

Det ifrågasatta beslutet

- 5 Enligt det ifrågasatta beslutet anmälde den tyska regeringen den 17 december 1991 en borgen som Freie Hansestadt Bremen (nedan kallad delstaten Bremen) hade åtagit sig gentemot banker till förmån för Hibeg, etablerat i denna delstat.
- 6 Syftet med denna säkerhet var att ge BV, som har sitt säte i Bremen, möjlighet att förvärva företaget KAE, ett dotterföretag till Krupp GmbH (nedan kallat Krupp), av Krupp.
- 7 Den 6 maj 1992 inledde kommissionen prövningsförfarande enligt artikel 93.2 i EEG-fördraget med avseende på denna säkerhet och fattade vid förfarandets slut det ifrågasatta beslutet.
- 8 I detta beslut anges följande:

För att fortsätta diversifiering av sin verksamhet utanför varvssektorn förvärvade BV 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE av Krupp. Det överenskomna priset på 350 miljoner DM betalades inte i kontanter, utan med nyemitterade aktier i BV. Transaktionerna var följande:

- Den 17 oktober 1991: Bolagsstämman i BV beslutade att öka aktiekapitalet i bolaget genom nyemission.
- Den 21 november 1991: Delstaten Bremen ställde säkerhet till ett belopp av 126 miljoner DM för Hibeg, ett statligt bolag ägt av delstaten Bremen.
- Den 26 november 1991: Byte mellan Krupp och BV. BV överlät 2,8 miljoner av de nya aktierna i BV (till ett, enligt BV, sammanlagt värde av 350 miljoner DM, det vill säga 125 DM per aktie) till Krupp för att erhålla 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE.
- Den 26 november 1991: Krupp och Hibeg bildade tillsammans ett civilrättsligt bolag (Gesellschaft bürgerlichen Rechts — nedan kallat GbR).
- Den 31 december 1991: Krupp och Hibeg betalade sina överenskomna andelar av kapitalet i GbR. Krupp bidrog med de 2,8 miljoner aktierna i BV och HIBEG bidrog med 350 miljoner DM kontant som finansierades genom en bankkredit.
- Den 31 december 1991: På grundval av GbR: s stiftelseurkund, beviljade detta bolag ett förskott om 350 miljoner DM till Krupp. Hibeg får oåterkalleliga rätt att sälja aktierna i BV till en tredje person för ett lägsta pris av 125 DM per aktie. Varje såld aktie minskar de två delägarnas andel i GbR, eftersom det samtidigt som innebar en minskning av det belopp som återstod att betala av det förskott som Krupp hade beviljats och en återbetalning av den kredit som Hibeg bidragit med.

- Tidigast den 28 februari 1994 och senast den 31 december 1994 skall GbR upplösas. De återstående aktierna i BV överförs då till Hibeg medan Krupp behåller det kvarstående beloppet av förskottet. Hibeg har enligt överenskommelse med de banker som beviljat krediten möjlighet att återbetala denna till viss del genom att sälja aktierna i BV till samma banker för ett pris av 80 DM per aktie, när krediten förfaller till betalning.
- 9 Av detta framgår att BV, enligt det ifrågasatta beslutet, köpte 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE genom att överlåta 2,8 miljoner aktier i BV till Krupp. Inom ramen för GbR bytte Krupp dessa aktier med Hibeg och fick 350 miljoner DM. Vid tidpunkten för transaktionerna var aktierna i BV noterade på börsen till ungefär 80 DM per aktie, det vill säga att det sammanlagda värdet på 2,8 miljoner aktier var 224 miljoner DM. Delstaten Bremen gav Hibeg sitt stöd genom att ställa en säkerhet på 126 miljoner DM, det vill säga skillnaden mellan det inköpspris som överenskommit för KAE och det värde som aktierna hade på marknaden, vilket således möjliggjorde den försäljning av KAE till BV som ursprungligen planerats.
- 10 Kommissionen anser att delstaten Bremens borgensåtagande utgör ett stöd till förmån för BV på grundval av följande överväganden.
- 11 Under november och december 1991, vilket var den tid då de huvudsakliga transaktionerna genomfördes, låg den genomsnittliga kursen på en aktie i BV runt 80 DM (84,90 DM i november och 75,40 DM i december). Eftersom en akties börskurs återspeglar det berörda företags situation, med avseende på den allmänna nationella och internationella ekonomiska utvecklingen, är det den enda faktor som skall beaktas. I detta fall innefattas redan de värdeminskningseffekter som normalt följer efter nyemission i aktier börskursen på 80 DM. Detta var således det maximala priset som kunde begäras vid en offentlig nyemission av aktier i BV. Detta bekräftas av den omständigheten att bankerna var villiga att acceptera de aktier som inte hade sålts vid kreditens förfallodag till ett pris av 80 DM per aktie samt av det förhållandet att börskursen på en aktie i BV från slutet av år 1991 till och med februari 1993 har rört sig runt 80 DM.

- 12 Enligt det ifrågasatta beslutet kunde Hibeg, vars aktiekapital till 100 procent ägdes av delstaten Bremen och som således kunde anses vara ett statligt bolag, följaktligen erhålla bankkrediten och byta de 350 miljonerna DM mot de nya aktierna i BV inom GbR endast eftersom delstaten Bremen täckte risken genom en säkerhet på 126 miljoner DM. Denna summa motsvarade exakt skillnaden mellan 350 miljoner DM (kreditens sammanlagda belopp) och 224 miljoner DM (aktiernas värde på grundval av marknadsvärdet på 80 DM per aktie).
- 13 Vad beträffar stödets storlek har kommissionen i det ifrågasatta beslutet kommit fram till att skillnaden mellan de 350 miljoner DM som betalades för KAE och de 224 miljoner DM som var värdet av de nya aktierna i BV, det vill säga 126 miljoner DM, inte kan motiveras av affärsmässiga överväganden. Den sammanlagda skillnaden, vilken motsvarar den sammanlagda säkerhet som ställdes för Hibeg, skall därför anses utgöra stöd.
- 14 Vad beträffar mottagaren av stödet har det i det ifrågasatta beslutet påpekats att det under det prövningsförfarande som föreskrivs i artikel 93.2 i fördraget inte var möjligt att utpeka denne. Denna fråga berodde enligt kommissionen på till vilken nivå KAE:s faktiska handelspris på marknaden skulle komma att värderas. Om 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE endast var värt 224 miljoner DM, skulle hela stödet ha beviljats till Krupp. Om detta värde motsvarade 350 miljoner DM, skulle hela stödet ha beviljats BV, via Hibeg, för att ge BV en möjlighet att förvärva 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE. Om det verkliga värdet av 74,9 procent av KAE:s aktiekapital på marknaden låg mellan dessa båda värden, skulle stödet följaktligen ha fördelats mellan BV och Krupp. Vid prövningsförfarandets slut kom kommissionen fram till slutsatsen att 350 miljoner DM återspeglade det verkliga värdet på marknaden av 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE, varför den slutgiltige mottagaren av stödet var BV. Eftersom syftet med alla dessa transaktioner var att diversifiera BV:s verksamhet genom att köpa KAE, var det nämligen BV som faktiskt förbättrade sin finansiella situation tack vare Hibegs kontanta bidrag och den säkerhet som staten ställde, även om det var till Krupp som Hibeg inom ramen för GbR direkt betalade det kontanta bidraget.

- 15 I det ifrågasatta beslutet ansåg kommissionen vidare att den omtvistade säkerheten inte var förenlig med de villkor som föreskrivs i delstaten Bremens direktiv om ställande av borgen, vilka kommissionen godkände den 28 oktober 1991. För det första föreskrivs i dessa direktiv i princip en enkel borgen, medan den omtvistade borgen är en proprieborgen. I det ifrågasatta beslutet godtog inte kommissionen i detta avseende den tyska regeringens åsikt dels att det i direktivet använda uttrycket "i princip" innebär att även en proprieborgen är tillåten, dels att en enkel borgen inte var önskvärd ur en ekonomisk synvinkel, eftersom Hibeg ägdes av staten. Enligt kommissionen krävdes enligt direktiven för det andra att värdepapper gavs i säkerhet och att det erlades en avgift om 0,5 procent av säkerhetens belopp vid mottagandet och 0,5 procent per år. I förevarande fall begärdes emellertid varken säkerhet eller avgift av Hibeg. Slutligen kunde det inte på grundval av de uppgifter som hade lämnats godtas att det fanns ett normalt förhållande mellan avkastningen av den investering som gjordes i GbR och de medel som var nödvändiga för att säkerställa betalningen av lånet, vilket krävdes enligt systemet om ställande av säkerhet.
- 16 Eftersom den omtvistade borgen inte följde delstaten Bremens godkända system, borde den tyska regeringen, enligt kommissionen, ha anmält borgensåtagandet i förväg i enlighet med artikel 93.3 i fördraget. Den tyska regeringen anmälde emellertid stödet efter det att säkerheten hade beviljats, Krupp sålts och BV köpt 74,9 procent av aktiekapitalet i KAE samt GbR bildats av Hibeg och Krupp. Följaktligen har den ifrågavarande bestämmelsen i fördraget åsidosatts. Stödet skall därför, enligt kommissionen, anses vara rättsstridigt från och med den dag då det beviljades.
- 17 För att pröva om det aktuella stödet snedvred konkurrensen och påverkade handeln mellan medlemsstaterna på det sätt som avses i artikel 92.1 i fördraget, undersökte kommissionen, i det ifrågasatta beslutet, det område inom vilket KAE bedrev sin verksamhet. Kommissionen konstaterade att verksamheten var inriktad på maritim elektronik och försvarsutrustning (pejling, signal- och databehandling), att det inom gemenskapen fanns konkurrens mellan tillverkare inom dessa områden och att produkterna i fråga var föremål för handel mellan medlemsstaterna. I det ifrågasatta beslutet hänvisas till statistiska uppgifter om KAE: s export i förhål-

lande till dess sammanlagda omsättning och slutsatsen drogs att det omtvistade stödet påverkade handeln mellan medlemsstaterna och snedvred konkurrensen mellan tillverkare av maritim elektronisk apparatur och försvarsutrustning.

18 Kommissionen undersökte slutligen möjligheterna att tillämpa undantagen i artikel 92.3 i fördraget. I detta hänseende ansåg den att det omtvistade ingripandet inte var avsett att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg eller där det råder allvarlig brist på sysselsättning (artikel 92.3 a), att det inte heller var avsett att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller avhjälpa en allvarlig störning i den tyska ekonomin (artikel 92.3 b) och till sist att ingripandet i fråga inte kunde motiveras av hänsyn till en viss sektor inom gemenskapen och inte ingick som en del av ett godkänt regionalt program, utan utgjorde ett investeringsstöd avsett att hjälpa BV att förvärva ett befintligt företag (KAE) och inte att skapa nya produktionsanläggningar eller arbetstillfällen (artikel 92.3 c).

19 Följaktligen sägs i artikel 1.1 i det ifrågasatta beslutet att stödet till förmån för BV uppgående till 126 miljoner DM är rättsstridigt och oförenligt med den gemensamma marknaden. I punkt 2 sägs att stödet till Hibeg, som delstaten Bremen beviljat i form av en säkerhet på 126 miljoner DM, också är rättsstridigt och oförenligt med den gemensamma marknaden.

20 I artikel 2.1 föreläggs vidare Förbundsrepubliken Tyskland att se till att det stöd som BV har beviljats i sin helhet återkrävs och återbetalas till Hibeg inom två månader från och med delgivningen av det ifrågasatta beslutet, i enlighet med förfaranden och bestämmelser i nationell rätt. I punkt 2 föreläggs Förbundsrepubliken Tyskland att annullera den säkerhet som det hänvisas till i artikel 1.2 inom samma tvåmånadersfrist.

Grunder som har anförts av sökandena

- 21 Till stöd för sin talan om ogiltigförklaring har sökandena hävdats att vart och ett av avsnitten i det ifrågasatta beslutet saknar motivering. De har bland annat åberopat överträdelse av fördragets bestämmelser om statligt stöd, åsidosättande av rätten till försvar, åsidosättande av principen om skydd för berättigade förväntningar och av proportionalitetsprincipen, samt att det har skett en felaktig tolkning av delstaten Bremens direktiv om ställande av borgen.
- 22 Det finns anledning att för det första pröva grunden om otillräcklig motivering av var och en av punkterna i det ifrågasatta beslutet, eftersom det endast är om beslutet är tillräckligt motiverat som det blir möjligt att pröva om de övriga anförda grunderna är berättigade. Enligt en fast rättspraxis skall motiveringen av ett beslut som går någon emot ge domstolen en möjlighet att kontrollera att beslutet är lagligt och berörda tillräcklig information för att veta om beslutet är välgrundat eller inte.

Det ifrågasatta beslutets motivering

Värdet av de nya aktierna i BV

- 23 Frågan huruvida det aktuella ingripandet utgör ett stöd beror, i ett första led, på om det sammanlagda värdet av de nya aktierna i BV motsvarade värdet av de 74,9 procent av kapitalet i KAE som BV förvärvade. Om värdena motsvarar varandra, skall denna kvalificering som stöd underkännas. Om å andra sidan det sammanlagda värdet av de nya aktierna i BV är lägre än värdet av 74,9 procent av KAE:s kapital, finns det enligt domstolens rättspraxis anledning att som ett andra led fråga sig hur en privat investerare, som följer en global eller sektoriell strukturpolitik

och som styrs av vinstmöjligheter på lång sikt, skulle ha agerat, med hänsyn till alla omständigheter och alla relevanta faktorer (dom av den 21 mars 1991, kallad "Alfa Romeo", Italien mot kommissionen, C-305/89, Rec. s. I-1603).

- 24 Vad beträffar det första ledet är parterna för det första inte överens om vilken tidpunkt som är den relevanta för att jämföra de båda värdena, och för det andra om vilka faktorer och omständigheter som skall gälla som kriterier för bedömningen.
- 25 Det är lämpligt att i detta sammanhang påpeka, vilket framgår av akten, att förhandlingarna som fördes i början av år 1991 mellan Krupp och BV angående den sistnämndes förvärv av en del av aktiekapitalet i KAE ledde till att ett "memorandum of understanding" (samförståndsprotokoll, nedan kallat protokollet) undertecknades den 12 juli 1991. I detta protokoll, som inte skulle börja gälla förrän efter att ha godkänts av parternas övervakande organ, föreskrevs en ökning av BV:s aktiekapital med 2,8 miljoner nya innehavaraktioner som Krupp skulle teckna sig för. Som vederlag för detta aktieförvärv skulle sistnämnda bolag överlåta sin andel om 74,9 procent i KAE:s aktiekapital till BV. De båda avtalsparterna uppskattade sina bidrag till 350 miljoner DM vardera, vilket betyder att de nya aktierna i BV gavs ett värde om 125 DM per aktie. Krupps betalning skulle erläggas den 1 juli 1991.
- 26 Sökandena har hävdats att det avgörande kriteriet för att värdera de nya aktierna i BV är avtalet som ingicks den 12 juli 1991 mellan Krupp och BV, så som det återges i protokollet. Detta datum är den relevanta tidpunkten för bedömningen, eftersom avtalet binder parterna i fråga om olika överenskommelser och i synnerhet i fråga om bedömningen av vardera bolagets bidrag. Detta datum värderades Krupps bidrag, liksom bidraget från BV, till 350 miljoner DM.
- 27 För att värdera de nya aktierna i BV har avtalsparterna, enligt sökandena, tagit hänsyn inte bara till deras kurs på börsen vid den aktuella tidpunkten, vilken uppgick till 101,20 DM, utan också till andra faktorer som har samband med BV: s

verkliga värde, såsom kursutvecklingen för BV: s aktier den senaste tiden, det mer värde som följde av paketet om 2,8 miljoner aktier, som motsvarade 19,13 procent av BV: s aktiekapital efter ökningen, och den positiva effekt som sammanslagningen av företaget Systemtechnik Nord GmbH (nedan kallat STN) — ett dotterföretag till BV som var verksamt inom samma område som KAE — med KAE under BV: s ledning hade på aktiernas värde.

- 28 Kommissionen anser däremot att den enda parameter som skall beaktas i det föreliggande fallet är värdet av BV: s aktier på börsen. Värdet av aktierna fastställs nämligen av marknaden och marknaden för aktier är börsen. Börskursen är därför det enda giltiga kriteriet för att avgöra det verkliga värdet av en aktie. Denna kurs speglar också marknadens farhågor och förhoppningar för framtiden.
- 29 Vad gäller den tidpunkt som skall väljas för bedömningen, anser kommissionen att den infaller under tiden för den omtvistade borgen, det vill säga slutet av november, början av december år 1991. Under denna period låg kursen på BV: s aktie på runt 80 DM.
- 30 Det finns anledning att för det första notera att när kommissionen ansåg att den relevanta tidpunkten för bedömningen i fråga är den då delstaten Bremen beslutade att bevilja den aktuella borgen, är det naturligtvis därför att den behöriga myndigheterna vid denna tidpunkt har gjort den slutgiltiga bedömningen av de faktorer och omständigheter som har lett till att den beviljade borgen. I denna fråga innehåller det ifrågasatta beslutet en tillräcklig motivering.
- 31 Det finns vidare anledning att erinra om att enligt domstolens rättspraxis skall kravet på motivering bedömas mot bakgrund av omständigheterna i det aktuella fallet, i synnerhet rättsaktens innehåll (se bland annat dom av den 13 mars 1985, Nederländerna och Leeuwarder Papierwarenfabrik mot kommissionen, 296/82 och 318/92, Rec. s. 809, punkt 19).

- 32 Av detta följer att kommissionen i det aktuella fallet borde ha tagit hänsyn till alla omständigheter och alla faktorer som var relevanta för det aktuella fallet.
- 33 I det aktuella fallet skulle sådana faktorer, förutom börskursen på BV: s aktier, rimligen kunna vara den tidigare utvecklingen av dessa kurser, avtalet av den 12 juli 1991, det verkliga värdet av företaget BV, det eventuella mervärde som paketet om 2,8 miljoner aktier medförde för detta, de synergieffekter som man kunde räkna med att fusionen mellan KAE och STN skulle medföra med hänsyn till situationen på den berörda marknaden, den insiderinformation som avtalsparterna borde ha haft om marknaden i fråga och de konkurrerande företagens ställning samt de prognoser om utvecklingen av kursen på BV: s aktier, i synnerhet mot bakgrund av situationen på den marknad som företaget är verksamt på.
- 34 Det är lämpligt att i detta avseende påpeka att börskursen på BV: s aktier den 12 juli 1991 uppgick till 101,20 DM, att den i oktober 1993 låg runt 100 DM och att den till och med nådde 106 DM i januari 1994. Sökandena har för övrigt, utan att bli motsagda, nämnt fallet med ett företag i vilket ett betydande aktiepaket har förvärvats till ett avsevärt högre pris än aktiernas värde på börsen.
- o
- 35 I det aktuella fallet finns det anledning att konstatera att kommissionen på intet sätt har baserat sitt beslut på grunder som framkommit efter en analys, ens en ungefärlig, av de parametrar som nämnts ovan och i synnerhet att den inte har gått in på frågan om huruvida värderingen av de 2,8 miljoner nya aktierna i BV till 350 miljoner DM, som Krupp och BV — företag utan något juridiskt eller ekonomiskt samband med varandra — utförde den 12 juli 1991 borde anses vara oskälig, med hänsyn till de ovannämnda parametrarna och mot bakgrund av kriteriet avseende en större privat investerare, vilken styrs av vinstmöjligheterna på lång sikt, eller om värderingen skall anses vara fiktiv, med hänsyn till de försäkringar som Krupp eventuellt hade fått vad gäller erläggandet av denna summa genom att ett civilrättsligt bolag bildades och delstaten Bremen beviljade borgen. Bevis på sådana försäkringar har i vart fall inte lämnats.

- 36 I stället för att bedöma alla dessa parametrar har kommissionen nöjt sig med att i det ifrågasatta beslutet, utan tillräcklig förklaring, anse att börskursen var den enda avgörande faktorn för att värdera aktierna. Denna inställning är alltför formell, rigid och begränsad. En absolut och villkorslös tillämpning av detta kriterium, med bortseende från alla andra faktorer, medför en automatik som är svår att förena med ett marknadsekonomiskt system och de ekonomiska val som företag av betydande storlek gör och som styrs av vinstmöjligheter på lång sikt, som i det aktuella fallet.
- 37 Det finns således anledning att anse att på denna punkt är motiveringen av det ifrågasatta beslutet otillräcklig.
- 38 Av det som anförts ovan följer att det ifrågasatta beslutet skall ogiltigförklaras i sin helhet på grund av bristande motivering.
- 39 Domstolen skall likväl pröva de grunder som rör motiveringen av andra punkter i det ifrågasatta beslutet.

Rådets direktiv 90/684/EEG

- 40 Sökanden har gjort gällande att även om det omtvistade ingripandet borde anses vara ett stöd, ålåg det kommissionen att pröva dess förenlighet med bestämmelserna i rådets direktiv 90/684/EEG av den 21 december 1990 om stöd till varvsindustrin (EGT nr L 380, s. 27, nedan kallat sjunde direktivet), och i synnerhet artiklarna 5 och 6.2 i detta.

- 41 BV utgör nämligen enligt sökandena ett varv. Dess huvudsakliga verksamhet hör till maritim industri med en andel om 64,4 procent av företagets totala omsättning för år 1991. För övrigt omfattar den moderna varvsindustrin konstruktion av ett "fartygssystem" som inleds med montering av metalldelarna och som avslutas med installationen av de elektroniska systemen och det sjunde direktivet är inte begränsat till varvsindustri i strikt bemärkelse.
- 42 Under det förfarande då det ifrågavarande ingripandet prövades, framfördes enligt sökandena denna åsikt till kommissionen vid åtskilliga tillfällen. Kommissionen godtog inte denna åsikt, men förklarade inte skälen till varför den ansåg att det föreliggande fallet inte omfattades av sjunde direktivet.
- 43 Kommissionen har svarat att såsom framgår av BV: s verksamhetsberättelse för räkenskapsåret 1991 uppgick varvsindustrin till sammanlagt 42,4 procent av BV-koncernens totala resultat under år 1991. Det skulle därför vara oriktigt att påstå att BV huvudsakligen utövade sin verksamhet inom området för varvsindustrin. För övrigt är inte de tillämpningsvillkor som anges i artiklarna 5 och 6.3 i sjunde direktivet uppfyllda i det föreliggande fallet. Följaktligen behövde inte motiveringen av dess beslut omfatta bestämmelser som varken var relevanta eller tillämpliga.
- 44 Det är lämpligt att i detta avseende påpeka att företaget Bremer Vulkan Verbund AG, ett av de mest betydande varven inom gemenskapen, allmänt är känt som ett företag vars huvudsakliga verksamhetsinriktning är varvsindustri.
- 45 I artikel 5 i det sjunde direktivet som bär överskriften "Andra former av driftstöd" föreskrivs att stöd för att underlätta den fortsatta verksamheten för varv som bygger eller bygger om fartyg kan betraktas som förenligt med den gemensamma marknaden under vissa förutsättningar. I artikel 6.3, som ingår i kapitel III, "Omstruktureringsstöd", och som bär överskriften "Investeringsstöd", föreskrivs

att investeringsstöd kan betraktas som förenligt med den gemensamma marknaden under bland annat den förutsättningen att stödets storlek och intensitet är berättigat utifrån den gällande omstruktureringens omfattning.

46 Av detta följer att om dessa förutsättningar var uppfyllda skulle det stöd som beviljades BV ha kunnat betraktas som förenligt med den gemensamma marknaden.

47 Med hänsyn till det som anförts ovan ålåg det kommissionen att i det ifrågasatta beslutet ange vilken verksamhet som i dag skall anses höra till varvsindustrin, de företag som bör betraktas som tillhörande den sektorn och skälen till varför BV skulle falla utanför denna. Det ålåg även kommissionen att i det ifrågasatta beslutet tydligt uttrycka de överväganden som hade lett till slutsatsen att de ifrågavarande bestämmelserna i sjunde direktivet inte var tillämpliga i det aktuella fallet.

48 Eftersom det i det ifrågasatta beslutets motivering inte sägs något om sjunde direktivets tillämplighet, kan det konstateras att beslutet i detta avseende helt saknar motivering. Denna felaktighet kan för övrigt inte rättas till genom de överväganden och påståenden som kommissionen har framfört vid domstolen i detta avseende.

Snedvridning av konkurrensen och inverkan på handeln mellan medlemsstaterna

49 För att pröva om stödet som hade beviljats BV snedvrider konkurrensen och påverkar handeln mellan medlemsstaterna på det sätt som avses i artikel 92.1 i fördraget, har kommissionen i det ifrågasatta beslutet hänvisat till KAE:s verksam-

hetsområde. Kommissionen konstaterade att verksamheten är koncentrerad inom områdena för maritim elektronik och försvarsutrustning (pejling, signal- och data-behandling), att det inom gemenskapen föreligger konkurrens mellan tillverkare inom dessa områden och att produkterna i fråga är föremål för handel mellan medlemsstaterna.

- 50 Kommissionen hänvisade dessutom i det ifrågasatta beslutet till storleken av KAE:s export till andra stater inom gemenskapen i förhållande till dess totala omsättning (45 miljoner DM av 689 miljoner DM under år 1991), den nämnde vissa siffror hänförliga till medlemsstaternas import av varor med gemenskapsursprung, som omfattas av tre olika tulltaxenummer, och den drog slutsatsen att det omtvistade stödet påverkar handeln mellan medlemsstaterna och snedvrider konkurrensen mellan tillverkarna av maritim elektronisk apparatur och försvarsutrustning.
- 51 I detta avseende är det lämpligt att för det första påpeka att även om det antas att kommissionen med rätta hade kunnat nöja sig med att undersöka KAE:s situation för att bedöma om ett stöd som skulle ha beviljats BV var förenligt med den gemensamma marknaden, utgör de påståenden och uppgifter som det ifrågasatta beslutet innehåller inte en tillräcklig motivering för att stödja de slutsatser som kommissionen kom fram till.
- 52 Även om det enligt fast rättspraxis inte är möjligt att på förhand utesluta att ett statligt ingripande till förmån för ett företag utgör stöd på grund av att företaget har en relativt låg omsättning inom gemenskapen (dom av den 21 mars 1990, kallad "Tubemeuse", Belgien mot kommissionen, C-142/87, Rec. s. I-959, punkt 53), och även om det i vissa fall kan framgå av själva de förhållanden under vilka stödet beviljades att stödet är av sådant slag att det kan påverka handeln mellan medlemsstaterna och snedvrیدا eller hota att snedvrیدا konkurrensen, åligger det nämligen

kommissionen att åtminstone redogöra för dessa omständigheter i motiveringen till sitt beslut (ovannämnda dom i målet Nederländerna och Leeuwarder Papierwarenfabrik mot kommissionen, punkt 24).

- 53 I det aktuella fallet innehåller det ifrågasatta beslutet inte den ringaste uppgift om situationen på den ifrågavarande marknaden, om KAE: s andel av denna marknad och om de konkurrerande företagens ställning. Vad beträffar handelsflödena med dessa varor mellan medlemsstaterna nöjde sig kommissionen med att ange medlemsstaternas import av dessa produkter, som omfattades av tre tulltaxenummer, utan att fastställa KAE: s andel av denna import.
- 54 Det finns för det andra anledning att konstatera att kommissionen under alla omständigheter har begränsat sig till att undersöka KAE: s situation, utan att motivera sitt beslut på denna punkt. Eftersom BV utpekades som mottagare av det påstådda stödet, borde kommissionen ha undersökt på vilket sätt förvärvet av 74,9 procent av KAE: s aktiekapital skulle ha stärkt BV: s ställning i konkurrenshänseende inom områdena för varvsindustri, maritim elektronik och försvarsutrustning, i synnerhet med hänsyn till den omständigheten att BV redan ägde STN, som var verksamt inom samma sektor som KAE, och med beaktande av situationen på de ifrågavarande marknaderna och de konkurrerande företagens ställning.
- 55 Följaktligen måste det konstateras att det ifrågasatta beslutet även på denna punkt saknar tillräcklig motivering.

Frågan om stöd till Hibeg

- 56 I redogörelsen i det ifrågasatta beslutet presenteras Hibeg till att börja med som en mellanhand som har fört vidare ett statligt stöd till förmån för BV, som var den

slutgiltiga mottagaren av det. Hibeg var således endast ett verktyg för delstaten Bremen. I själva beslutsdelen utpekas Hibeg likväl, utan någon som helst förklaring, som självständig mottagare av ett visst stöd beviljat av delstaten Bremen i form av en säkerhet på 126 miljoner DM. Kommissionen har inte på något sätt förtydligat på vilket sätt Hibeg drar nytta av det statliga ingripandet i fråga.

- 57 Det finns därför anledning att anse att det ifrågasatta beslutet i detta avseende saknar tillräcklig motivering.
- 58 Mot bakgrund av allt vad som anförts ovan finns det anledning att fastställa att det ifrågasatta beslutet i flera avseenden inte uppfyller den motiveringsskyldighet som föreskrivs i artikel 190 i EEG-fördraget. Det skall därför ogiltigförklaras på grund av åsidosättande av väsentliga formföreskrifter. Det saknas anledning att pröva de övriga grunder som sökandena har anført.

Rättegångskostnader

- 59 Enligt artikel 69.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom kommissionen har tappat målet, skall den förpliktas att ersätta kostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

följande dom:

- 1) Kommissionens beslut 93/412/EEG av den 6 april 1993 om stöd beviljat av den tyska regeringen till Hibeg och av Hibeg via Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG för att underlätta försäljningen av Krupp Atlas Elektronik GmbH från Krupp GmbH till Bremer Vulkan AG ogiltigförklaras.

- 2) Europeiska gemenskapernas kommission förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna.

Mancini

Kakouris

Kapteyn

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 24 oktober 1996.

R. Grass

G. F. Mancini

Justitiesekreterare

Ordförande på sjätte avdelningen